

Hervainé Szabó Gyöngyvér - Szabó Péter Ottó: Az MTA bicentenárium elé

Hervainé Szabó Gyöngyvér: MTA köztestületi tag

Szabó Péter Ottó: MTA köztestületi tag

A polgári tudományszervezés gyakorlata a Magyar Tudományos Akadémia Veszprémi Akadémiai Bizottság és a Kodolányi János Egyetem együttműködésében.

Közeleg a hazánk tudományos közéletében meghatározó szerepet játszó Magyar Tudományos Akadémia megalapításának kerek évfordulója. A közvélemény számára, így a kultúra területén dolgozók számára sem érdektelen szót ejteni a tudományos élet ezen kiemelkedő szervezetének európai szinten is különleges regionális tudományszervező, kulturális és tudományos ismeretterjesztő tevékenységéről. Az öt regionális akadémiai bizottság közül a Veszprémben székelő bizottság és egy egyetem kapcsolatán keresztül tekinthetünk be a polgári tudományszervezés legújabb kori gyakorlatába.

A tanulmány módszertana a közpolitikai kutatás és művelődéstörténet tudományszervezési módszertanára épít. A legtöbb elemzési forrás az MTA-VEAB és a KJE kutatási beszámolóira, valamint az MTMT adatbázisára és egyéb tudományometriai dokumentumra támaszkodik. A módszertan fő célja az MTA-VEAB, mint kvázi, majd ténylegesen civil polgári szervezet és egy hasonló háttérű egyetem közös tudományszervezési tevékenységének bemutatása.

*„Semmit sem ér a gyakorlat elméleti felkészültség nélkül”
Ürményi József*

A tanulmány szerzője a KJE rektora-emeritusa Szabó Péter Ottó, VEAB-ban 1993-tól dolgozik a pedagógiai terület munkáját összefogó szakbizottságban, amelynek már három ciklus óta választott vezetője is. Ő és több munkatársa, akik a kilencvenes évektől bekapcsolódtak a humán és társadalomtudományi tudományszervezői tevékenységbe meghatározó szerepet töltek be az MTA- VEAB alapvetően műszaki és természettudományos munkájának a bölcsészet és társadalomtudományok területére való kiterjesztésében. Közülük kiemelkedik Hervainé Dr. habil Szabó Gyöngyvér a cikk társszerzője, aki tudományos rektor-helyettesi munkája mellett nyugdíjba

vonulásáig az MTA-VEAB -ban is tevékenykedett. A dokumentum összeállításában adatközléssel részt vett Kovács László, Lőrinczné Bencze Edit és Vizi László Tamás.

A Kodolányi János Egyetem 1992-2018 között először közösségi főiskolai funkciót betöltő intézményként, majd országos alkalmazott tudományok főiskolájaként, végül alkalmazott tudományok egyetemeként végezte kutatási tevékenységét a VEAB térségében, majd országos szinten az elmúlt harminc évben. A tudományosság államközpontú felsőoktatásában a magánfelsőoktatásnak nincs helye, a mérés és adatszolgáltatás ellenére sem elismert. Az összevetés alapja az állami egyetem és magánfőiskola, kategória, ám ha az állami egyetem és állami főiskola kategóriát vizsgáljuk, akkor is aránytalanul előnytelen a kutatási teljesítmény megítélése. Magyarországon az MTMT adatbázis kialakításával létrejött egy viszonylag objektív bázis, noha az oktatók több kutatói egységhez is kapcsolhatók, az intézményi teljesítmények is megítélhetőkké váltak. A KJE 2007-től-2023-ig MTMT adatokkal is kimutatottan felsőoktatási tudástermelés intézménye, és az idézettsége alapján a magyar tudományosság szerves intézménye volt 2023-ig.

/2023-tól új fenntartója van az intézménynek és az MTMT adatbázis alapján jelenleg nem látható a kutatási tevékenység. 2025.II. 6-i szűrés/

A tudományszervezés közpolitikai kérdései

A művelődéstörténet sajátos területe a tudományszervezés, amelynek elmélete sem kellően kialakult, másrészt története is nehezen feltárható. A tudományszervezés alapvető vitái és kérdései a felvilágosodás előrehaladása mentén váltak politikai kérdéssé, mivel a társadalomtól elzárt egyetemek eszméje már nem volt elfogadható. Különösen markáns politikai lépés kapcsolható Napóleonhoz, aki meghatározta és megfogalmazta az állam szerepét azzal, hogy kettéválasztotta a kutatás és az oktatás funkcióit, amivel mindkettőt az állam szolgálatába kívánta állítani. A felvilágosodás korában Ürményi József a Budai Egyetem felülvizsgálatát követően megállapítja a különböző képzések (tanár, orvos, jogász, mezőgazdasági) rendkívül problémás tananyag hiányát, és egyéb más előterjesztések mellett javaslatot tesz tudományos társaságok alapítására, 1806-tól pedig húsz éven át az egyetem elnökeként a gyakorlati tudományszervezés országos irányítójává válik. Az egyetemnek fontos feladata a polgári társadalom ismeretét elősegítő tudományágak közvetítése. Mintegy két évtizeden át volt Ürményi a tudomány „ellenőre”, és tett javaslatokat a tudomány irányítására a Helytartótanácsnak, akárcsak a tanárképzés létrehozására, ám csak 1770-ben történt meg a középiskolai tanárképzés felállítása. A magyar tudományszervezés történetében a regionális bizottságok létrejöttükor hasonló dilemmákkal néztek szembe, mint Ürményi József a 19. század elején.

A tudományszervezés liberális, transznacionális üzleti és etatista modelljei

A tudományszervezés a közpolitika egyik fontos kérdése, és máig ható viták kérdése, hogy milyen a viszony közöttük. Ami azonban biztos, hogy a politika kihat a tudományosságra, a tudomány visszahat a politikára, vagy tanácsadással látja el, lehet köztük a viszony kooperatív és lehet üzleti. A pályázatos kutatómunkarendelés a liberális politikák gyakorlata, a kutatóintézeti, állami támogatások modellje a konzervatív politikák jellemzője. Az etatista állami irányítás mellett vagy

azzal szemben az üzleti piaci viszonyok is más politikát igényelnek.

A tudományszervezés állami modelljeinek kialakulása a 19. század végén, a két világháború között is meghatározó volt, az Egyesült Államokban a New Deal politika részeként formálódott, majd a fegyverkezési versenynek alávetetté vált. A későbbiekben a hidegháború határozta meg a tudománypolitika irányítását, aminek eredményeképp az Egyesült Államok a technológia élvonalába került. A hetvenes évekre Európában világossá vált a technológiai rés az USA-val szemben, és az Európai Közösség bizottságának egyik biztosa, Altiero Spinelli az Európai Parlamentben tartott beszédében megállapította, hogy a spontán technológiai fejlődésnek vége, és az iparpolitikát és tudománypolitikát össze kell kapcsolni, és közösségi szintű kutatási programokat kell kialakítani. 1973–74-re kialakult az Európai Tudományos Térség koncepciója, amely főként Nagy-Britannia csatlakozásával vált ígéretessé. Az 1976-ban kialakított munkaprogram vezetője, Ralf Dahrendorf kijelentette, Európa közép- és hosszú távú jövőjében az oktatás és kutatás irányítása európai szintűvé kell hogy váljon, a nemzeti politikák koordinációjával együtt. Az 1972-ben elfogadott Európa+30 program az ezredfordulóig meghatározta a transznacionális kutatás irányait. /Guzetti 1995./

Glatz Ferenc, az MTA elnöke, 1999-ben Berlinben előadott, a szovjet akadémiai rendszert elemző tanulmányában megállapítja, hogy a magyar állami tudománypolitika az 1922–49 közötti időszakban alakul ki, az egyetemtől független kutatóintézetek fejlesztésével. A német rendszertől eltérően azonban itt nem volt jelen a tőke, és az állami költségvetés is szerénynek bizonyult. /Glatz Ferenc 1996./ A konzervatív tudományszervezés a nemzeti társadalmi diszciplínákhoz kapcsolódott, így a magyar természettudományos kutatás fejletlensége miatt a magyar kutatók elhagyták az országot. Szemben az amerikai liberális koncepcióval, a szovjet modell a francia és német etatista koncepciót választotta, amelyben kettévált az egyetemfejlesztés és a kutatásfejlesztés, amely nem alárendelt a minisztériumoknak, önálló jogkörrel bír. A szovjet akadémiai kutatás termelés-központúsága, nagyüzemi jellege a minőséget alárendelte a napi politikai céloknak.

Az állami tudományirányítási rendszer jellemzői az akadémiai tudományos minősítési rendszer, a független kutatóintézetek megléte, a kutatók külön kasztként való bérezése (a szovjet társadalmak rendkívül alacsony bérezése következtében). 1945-től a vas és acél országa fejlesztési program részeként Miskolcon és Veszprémben egyetemet létesítettek. Az 1968-as gazdasági reformok tudománypolitikai reformokkal is összekapcsolódtak, ennek részévé vált a tudományszervezés decentralizálása, és létrejöttek az MTA regionális bizottságai. Ebben a rendszerben a regionális bizottságok szerepe és funkciója nem változott, a tudományszervezés állami kézen maradt, a kutatóhálózat megmerevedett, a regionális bizottságok nem kaptak minősítési jogkört, a finanszírozás nem terjedt ki a kutatási programokra, a szakbizottságok, munkabizottságok tudományos kommunikációs szerepkört töltöttek be, ami miatt az egyetemi és tudományos intézeti mérvadó személyiségek nem tekintették a regionális bizottságokat fontosnak. Azzal, hogy a bizottságokba középiskolai és főiskolai oktatók, üzletemberek, gyakorló orvosok, jogászok és mérnökök is bekerülhettek, e szakmai fórumokat az „akadémiai kutatói és felsőoktatási elit” leértékelte. Azonban nem leértékelhető a regionális bizottságok által nyújtott új civil tér, amelyben a vidéki akadémiai közéletben a tudományos kérdések, a tudománypolitika, a társadalom fejlődését érintő viták kikerültek a közvetlen pártellenőrzések alól. Akadtak regionális bizottságok, amelyek egyeztettek az MSZMP megyei pártbizottságaival, azonban azok nem szólalhattak meg

tudománypolitikai kérdésekben.

A tudományszervezés civil tereinek megjelenése

Az MTA Elnöksége 1972-ben alapította meg a Veszprémi Akadémiai Bizottságot (VEAB) az észak-dunántúli térség tudományos közéletének megszervezésére. A tudományos közélet szakkbizottságokban szerveződik, amelyek 1975-től kezdték meg a munkát. A 9 szakkbizottságból a településtörténeti és a társadalomtudományi bizottság volt nem természettudományos témakörű. A VEAB munkája 359 fő bevonásával indult. A csúcspontot a rendszerváltást követően 1996-2002 között érte el a szervezet, amikor 11-12 szakkbizottságban és 71-79 munkabizottságban 1700 fő kapcsolódott a munkájába.

A veszprémi bizottság környezete különleges volt abból a szempontból, hogy működési körzetében a megalakuláskor nem működött nagy tudományegyetem és napjainkban is ,a fejlődés ellenére is hasonló képet kapunk. Ez a látszólagos hátrány azonban felértékelte magának az MTA-VEAB-nak a katalizátor szerepét, így a térség felsőoktatási intézményei , azok kulturális hatásának fejlesztésében jelentősebb a veszprémi bizottság hatása a többi regionális bizottságénál, ahol egy nagy oktatói és hallgatói létszámú egyetem a meghatározó intézményi partner ebben az évszázados küldetésben. (Pécs, Szeged, Debrecen, Miskolc)

A korai időszakban azonban az MTA-VEAB is alapvetően az akadémiai kutató hálózatra és a néhány bár még fiatal főiskolára-egyetemre támaszkodhatott ebben a szerepkörében (Szombathelyen, Sopronban, Győrben). Akkor is és ma is a Veszprémben működő , eleinte vegyipari, mára már több karú egyetemmé fejlődött intézmény volt a magas szintű kutatói háttérrel leginkább biztosító felsőoktatási intézmény, ahol a térség legtöbb akadémikusa dolgozott, dolgozik.

Fejér megye bekapcsolódása a VEAB tevékenységébe főként az MTA Martonvásári Kutatóintézete, illetve a múzeum, levéltár révén indult. A Dunaújvárosi Főiskola, a Geodéziai Főiskola és a Budapesti Műszaki Főiskola képviselői részvételét akadályozta a tudományos minősítettek korlátozott száma, ami érthető is, hiszen ekkoriban a JATE-n is mintegy 25% volt az oktatói minősítettség. /Koncz János 1969./ A társadalomtudományi kutatásokat ugyanakkor erősen meghatározta a marxista-leninista ideológia, amely még a rendszerváltást követő években is hatott. A műszaki képzésekben egyszerűen törölték a kapcsolódó tárgyakat, és helyettük menedzsment ismereteket tettek be, és törölték a társadalomtudományi státusokat.

A rendszerváltás a tudományszervezés mellett a felsőoktatásban is szükségessé tette a civil felsőoktatás megjelenését, a polgári felsőoktatás igényét. A korábbi három nagyegyetemi és fragmentált szakegyetemi/szakközvetítői rendszer tovább aprózódott a magánszektor megjelenésével. 1998-ra 89 intézmény, ebből 34 magánfenntartású (abban 28 egyházi) keletkezett, továbbá mintegy 30 külföldi intézmény kapott működési engedélyt. A VEAB 1700 fős munkabizottsági tagsága jól mutatja, hogy megnőtt a térség tudományos potenciálja, amit a Bologna-rendszer bevezetése tett lehetővé. A 2005-6-os bolognai felsőoktatási reformot követően a szakközvetítői iskolák, egyetemek széles kínálatú és profilú intézményekké váltak.

A rendszerváltást követően a Veszprémi Egyetem mellett létrejött a Soproni Egyetem/Nyugat-Dunántúli Egyetem, a Széchenyi István Egyetem, míg Fejér megyében maradt a főiskolai széttagoltság. Mára három alkalmazott tudományegyeteme van a megyének (DE, KJE, ÓE) amelyből az Óbudai Egyetem Alba Regia Kar nem helyi központú.

A Kodolányi János Főiskola a tatabányai Modern Üzleti Tudományok Főiskolájával egyidőben, 1992-ben jött létre. Az intézmény, a magánszektor üzleti típusú képzéseitől eltérően, tanárképző profillal indult. A tanárképzés azonban az un. világbanki reform keretébe tartozott, a nyelvtanárképzés pedig az ország nyugati orientációjához stratégiai fontosságúvá vált. Az Észak-Dunántúl térsége a nemzetközi fejlesztés központjává vált, tehát ebben a térségben kiemelt volt a regionális tudományosság és a társadalomtudományok, a gazdaságfejlesztés kérdéseinek kutatása. A rendszerváltást követő felsőoktatási reform, a regionális tudományosság civil fordulata egy új kutatásszervezési kultúra kialakulását tette lehetővé.

A KJE tudományszervezési gyakorlata

A Kodolányi János Főiskola civil tudományszervező tevékenységének megjelenése

A Kodolányi János Főiskola a rendszerváltást követően az elsők között létrejött magánintézmény. A kilencvenes években az angol nyelvtanár, német nyelvtanár, francia nyelvtanár, majd a kommunikáció és média, a turizmus, a gazdálkodásmenedzsment képzések indultak el. A 2000-es évektől kapott jogosultságot a nemzetközi kapcsolatok/tanulmányok, a pedagógia, a szociális munka, a művelődésszervezés, a 4 éves nyelv- és irodalomtanár képzésekre. 2008-tól indultak a tanári mesterképzések, majd a vállalkozásfejlesztés, turizmusmenedzsment, nemzetközi tanulmányok mesterképzések. A Bologna-rendszer bevezetése után a tanárképzés állami és egyházi fenntartású intézmények hatáskörébe került, ám az oktatásmenedzsment számos szakja önálló üzletág szintre emelkedett a Kodolányi Főiskolán (majd 2018-tól Kodolányi János Egyetemen).

A KJF az 1998–2000 közötti időszakban az első intézményi és programakkreditációra készült. Az akkreditáció folyamatában a szakok közül kiváló minősítést kapott a szakok 50%-a, az újonnan indult gazdálkodás megfeleltet ért el, a többi szak pedig erős besorolást nyert. A Kodolányi János Főiskola ezzel nemcsak állami elismerést, hanem akkreditált státuszt is nyert.

A kutatás, mint perszonális feladat

A tudományszervezés korai szakaszában, 1992 és 1998 között a fő feladat az oktatás tananyagi hátterének megteremtése volt. Ebben az időszakban a KJF legfőbb célja a tanulás szakmai környezetének kialakítása volt. „Semmit sem ér a gyakorlat elméleti felkészültség nélkül” – vallotta Ürményi József, aki a Budai Egyetem tudományszervezési munkálatait a szakkönyvek megválogatásával indította. *Ennek az időszaknak a kiadványai főként a nyelvoktatás új kérdéseivel, az angolszász, a germán és a frankofón kultúra megismertetésével foglalkoztak. A korszak fő műfajává a Kodolányi Füzetek váltak. A kutatás komoly hátterét képezte a KJF*

könyvtára, amely professzionális szolgáltatásaival az észak-dunántúli térség idegen nyelvi szakkönyvtárává vált. A KJF könyvtára évi 7-8000 nagyságrendű dokumentumfejlesztésével az egyetemi könyvtári modellek mentén szolgáltatott a kezdetektől az intézményen kívüliek számára is nyitottan, szemben a korszakra jellemző „business school” jegyzetközpontú könyvtárakkal.

A kutatás tudományszervezési és vezetési hátterének kialakítása

A KJF 2000-ben alakította ki a kutatásszervezés és fejlesztés intézményi szervezeteit. Ezek között kiemelt a Tudományos Tanács, az Akkreditációs és Minőségbiztosítási Bizottság, a Tudományos Diákköri Tanács, a Kutatásszervezési és Fejlesztési Iroda, valamint a Stratégiai Fejlesztési Munkacsoport létrejötte. A Kodolányi 2000-ben a fejlesztések professzionális rendszere kialakításával megindította a szakfejlesztés, a kreditrendszer olyan kialakítását, amivel az oktatáskutatást és minőségi oktatásfejlesztést az innovációs szervezeti kultúra alapjává tette. A kutatás szervezeti hátterét a meginduló hálózati kapcsolatok jelentették, az MTA IX. osztálya, az MTA VEAB és annak két szakbizottsága (GJTSZB, NYISZB), az MTA RKK Pécs, az MTA RKK NYUTI, az MTA Martonvásári Kutatóintézete, az MTA Politikatudományi Intézete, az MTA Világgazdasági Kutató Intézete, a Stratégiai Kutató Intézet, a Felvidéki Társadalomtudományi Kutatóintézet és más szakmai szervezetekkel való kapcsolatok képezték. Ezek között a MANYE, a Magyar Történelmi Társulat, a Magyar Politológia Társaság, a Magyar Közgazdasági Társaság, a Magyar PR Szövetség és számos kormányzati és önkormányzati szervezet és ügynökség szerepelt. Utóbbiak között kiemelendők a Magyar Turizmus Rt., az ORTT, a KDRFÜ, a Balaton Fejlesztési Tanács intézményei.

A 2000 és 2005 közötti időszakra szóló első Kutatási Stratégia célkitűzésként megfogalmazta a *főiskola regionális tudáscentrummá, Excellence Centerré fejlesztését*. Ennek eleme volt többek között a KJF oktatóinak tudományos közösséggé fejlesztése, beépítése nemzetközi hálózatokba, az oktatók bevonása a képzési innovációkba. Kiemelt cél volt az intézményi tudás, az innováció diffúziója a regionális és helyi fejlesztésekbe, a kutatási minőségbiztosítási rendszer kiépítése, az alap-, az alkalmazott kutatások és szolgáltatások fejlesztése. Új elem volt a PhD-kollégium létrehozása, amelyben a fiatal oktatók (mintegy 60-80 PhD-hallgató kapott ekkor intézményi támogatást a Kodolányin) kutatómódszertani segítése, publikációs lehetőségeinek megszervezése, konferenciárésztételük támogatása, nemzetközi kapcsolatépítésük segítése volt a cél. Ekkor alakultak ki az interdiszciplináris kutatási pályázati szolgáltatások. A publikációk támogatása érdekében megindult a Kodolányi Füzetek megszervezése (Bakonyi István), illetve az együttműködés a VEAB szakbizottságaival közös publikációk megjelentetésére.

A KJF ebben az időszakban kialakított két átfogó kutatási platformot:

- a hallgatók edukatív kompetenciájának fejlesztése kutatását,
- az európaizáció folyamatainak kutatását a különböző diszciplináris területeken.

A KJF 2000-től számos kutatóműhelyt szervezett, indított el. Ezek között kiemelt volt a Posztmodernológiai Kutatóközpont Pethő Bertalan és Kiss Endre professzorok részvételével. A kutatóközpont bemutatkozott a VEAB soros komáromi konferenciáin. A Társadalomtudományi Kutatóközpont Dr. Tóth László vezetésével a helyi társadalom szociális és egészségi kérdéseit, a

szexualitás- és gender-témát, a drogfogyasztás problémáit kutatta és vizsgálta. A Helytörténeti Kutatóközpont Vizi László Tamás vezetésével a magyarságkutatás, a történeti emlékhelyek és az örökséginterpretáció témáival foglalkozott. A VEAB Neveléstudományi Szakbizottságával egyidőben jött létre a Neveléstudományi és oktatásfejlesztési kutató műhely Perjés István vezetésével. A központ főbb témái között a fenti edukatív kompetencia-kutatás, a pedagógus-továbbképzés minőségbiztosítása, a térségi oktatásmenedzsment, a nevelépszichológia és az e-oktatás kérdései jelentek meg. Kiemelkedett a Turisztikai Fejlesztési Központ munkája, amely Siófok térsége turisztikai fejlesztésébe kapcsolódott be. Az MTA VEAB és a KJF együttműködése főként a komáromi konferenciák kiadványtámogatásaiban és a regionális TDK- és PhD-konferenciák szervezésében bontakozott ki. 2000-ben jött létre az MTA NYUTI külső kutató tanszéke, amely 2006-ban önálló akadémiai csoporttá vált.

Ennek az időszaknak kiemelt kutatási témaköre volt Fejér megye Intelligens fejlesztési programja kialakításának konzorciumi vezetése, ami egyértelművé tette, hogy szükség van önálló kutatóintézetre. 2001-ben megalakult a Kodolányi Európai Integrációs Kutató és Fejlesztő Intézet (Kodolányi European International Research and Development Institute / KEIRDI).

A KJF 2006-ban fogadta el az alkalmazott tudományok egyeteme stratégiát, akkor, amikor ez még nem került be a magyar felsőoktatás célkitűzései közé. Az ebben az időszakban megfogalmazott második kutatási stratégia meghatározta a KJF kompetitív kutatási területeit: az összehasonlító regionalizmus, a posztmodernológia, a stratégiai menedzsment és innováció, a neveléstörténet, oktatásmenedzsment, felsőoktatás-kutatás és interkulturális kommunikáció témáit. Felemelkedő kutatási témák a szaktörténetírás (hadtörténet, gazdaság, várostörténet), hungarológia, szociális innováció és turizmusfejlesztés. Új témaként jelent meg a kulturális menedzsment.

A KJF 2013-tól fókuszálta kutatásait, és három területre összpontosított: a KKV-k és az innováció kutatására, a társadalmi konfliktusok, társadalmi jól-lét és biztonság, valamint a felsőoktatási pedagógiai és módszertani kutatásokra. A várostérség-fejlesztés, a városkutatás ebben az időszakban már nemzetközi kutatóműhelyként működött. A KJF/KJE 2014–2020 közötti időszaka a kutatási tevékenység csúcspontja volt. A TÁMOP-kutatás során képes volt a különböző területek platformszerű összefogására, és először fordult elő, hogy jelentős kutatási forráshoz jutott. A kutatási aktivitás eredményeit jól mutatja a 2014–15 és a 2019–2021 közötti publikációs és idézettségi csúcs. Sajnos a 2014–2020 közötti pályázati időszakban a kormányzat a KJF-t, mint magánintézményt, kizárta minden felsőoktatási kutatási pályázatból, minden innovációs kutatásból, sőt nem lehetett cégek kutatási partnere sem. Az állami felsőoktatás kutatásai mellett a KJF bebizonyította, hogy a jól-lét kutatás, amely mintegy 290 millió Ft értékű program volt, olyan tudományos eredményekkel bírt, amely kihatott az országos politikára is (KSH jól-lét kutatások, jól-léti közpolitika értelmezése, a nemzeti traumák kutatása). A KJE jelenlegi képzési kutatási stratégiája tovább viszi a város- és regionális fejlesztés kérdéseit, a jól-lét témakörét, ám azt jelenleg a kreatív társadalom és fejlesztés témakörei felé indítja.

A kutatásszervezés a tudományos rektorhelyettes, Glavanovics Andrea, Szele Bálint, Szekér Nóra, Szépvölgyi Emese, Sorosy Tamás, Firnicz István, Monostori Endréné, Schattmann Ágnes és Folmeg Márta tevékenységéhez kapcsolódott. Az MTMT adatmenedzsment-adminisztrációját a könyvtár munkatársai szolgáltatják.

A TDK szervezése Rétfalvi Györgyi, Sorosy Tamás, Firnicz István, Szilágyi Erzsébet, Szele Bálint és Glavanovics Andrea nevéhez kapcsolható. Utóbbiak a 2000-es évek elejétől vezetik a hallgatói tehetséggondozást.

Az MTA VEAB és az egyetemek kapcsolata

Az MTA VEAB 1993-ben újította meg vezetését, és Salánki János elnökletével megnyitotta a szervezetet a felsőoktatási intézmények vezetői előtt. Az 1993. év érzékenyen érintette az akadémiát, mivel a tudományos fokozat átadásának joga átkerült az egyetemekhez. Kosáry Domokos 1994-ben az éves beszámoló közgyűlésen a magyar reformkori örökségre, a nemzeti reform élharcosa szerepkörre hívta fel az akadémiai közösséget, amelynek helyi szervezeteinek feladata *a helyi szakmai intellektuális erők mozgósítása*. Kosáry Domokos kitért arra, hogy az akadémiai és felsőoktatási törvényt a Magyar Rektori Konferenciával egy törvényként nyújtották be, azonban a politikai akarat kettéválasztotta. A viták háttérében Hóman Bálint és Orsós Ferenc rehabilitálásának követelése állt, valamint Petőfi Sándor barguzini sírjának tudományos elismerése. A vitákban fölmerült az MTA újramegalapításának kérdése (nem ismervén el a szovjet korszak tudományosságát), és komoly feladat volt az MTA jogfolytonosságának megőrzése. Ebben az időszakban az oktatáspolitikai az egyetemi integrációt favorizálta és az ún. Dunántúli Egyetemi Szövetség létrehozását tervezte (Sopron, Szombathely, Mosonmagyaróvár esetében). Az elmúlt harminc évben a VEAB térségében sokszor változott az intézmények hovatartozása, amit a legutóbbi nagy horderejű változás a tulajdonosváltásban lezárt. Az MTA VEAB kapcsolatrendszere átalakult. Ehhez járult, hogy az MTA kutatóintézeteinek közalapítványi kiszervezése is megvalósult. Az, ami az MTA VEAB-KJE kapcsolatában egyedi volt: a polgári alapú együttműködés, az most a VEAB számára minden más egyetemmel, kutatóintézettel és üzleti szervezettel is realitássá vált.

Az MTA azzal, hogy kutatóintézetei leváltak az Akadémia szervezetéről, teljes mértékben polgári intézménnyé vált. 2019-ben elfogadta új küldetését: *„Az Akadémia megjeleníti a magyar tudomány egységét: összefogja és képviseli a hazai és határon túli magyar tudományt; a bölcsészet-, a társadalom-, az élet- és a természettudományokat; a kutatóintézeteket, az egyetemeket és a vállalati kutatóhelyeket; valamint a kutatók nemzedékeit [...] Az Akadémia részt vesz a közoktatás és a felsőoktatás fejlesztésében, különös tekintettel a kutatói utánpótlás biztosítására. Az Akadémia támogatja a hazai tudományos eredmények közzétételét és terjesztését, biztosítja a kutatási eredményekhez való nyílt hozzáférést. Figyelemmel kíséri a kutatók publikációs lehetőségeit, és mindent megtesz ennek biztosításáért.”*

Az MTA VEAB tevékenysége a rendszerváltást követő harminc évben nemcsak a helyi szakmai intellektuális erők mozgósítását jelentette, hanem erőteljesen hozzájárult ahhoz, hogy a régióban új egyetemek keletkezzenek és fejlődjenek. Jelenleg a térségben a Pannon Egyetem és a Nyugat-Magyarországi Egyetem/Soproni Egyetem mellett új egyetemek szilárdultak meg: a Széchenyi István Egyetem, a Kodolányi János Egyetem, a Dunaújvárosi Egyetem, az Óbuda Egyetem, a Selye János Egyetem. Ezen túl jelen vannak még egyházi intézmények is, azonban annak ellenére, hogy a teológiát nem tekinti kutatási területének az MTA küldetésnyilatkozata, a Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola is megjelent a VEAB hálózati rendszerében.

A Kodolányi János Egyetem több szakbizottsági területen működött együtt az MTA VEAB szervezetével, amely területek esetében a fiatal kutatók minősítése elérésének, a publikációs területek bővítésének, a kiválóak jutalmazásának, a tudományos eredmények közzétételének és nyitottságának célja alapvetően kimutatható. Kiemelendő azonban a tudományos közösségek kialakításának folyamata, a tudományos szakmai közélet inspiráló hatása is. Az év kutatója díjat Rátz Tamara, Sántha Kálmán és Torgyik Judit nyerték el. VEAB emlékérmét Szabó Péter Ottó kapott

2004-ben.

A KJE és a VEAB szakbizottságainak együttműködése

KJE-VEAB történettudományi tudományszervezés

A VEAB megalakulásakor a Településtörténeti szakbizottság és a Társadalomtudományi szakbizottság volt a két társadalmi témakört és bölcsészetet érintő bizottság. Jelenleg a Történettudományi Szakbizottságon belül létrejött az iparrégészeti, a kézművesipari, a magyarságkutató, a népi építészeti, a gazdaság- és társadalomtörténeti, a hadtörténeti és hadtudományi munkabizottság. A régióban történeti kutatás a korábbi Szombathelyi Főiskolán folyt, amelynek tevékenységét az intézményi változások és a bolognai folyamat erőteljesen átalakította. A levéltárak és múzeumok központi irányítása nem a VEAB felé orientálta a szakmai közéletet, amit tovább hátráltatott a levéltárakban foglalkoztatottak visszatartása a tudományos fokozatok megszerzésétől.

Az MTA-VEAB bővülő tevékenysége

A VEAB-KJE történelem-témakör főként a Gazdasági és Jogi Szakbizottság konferenciáin, (önállóan még ekkor nem tudott megszerveződni a szakterületi bizottság), majd sikerek nyomán már a kétezres évektől Vizi László Tamás, a Történettudományi Szakbizottság elnöke révén szerveződik. A kapcsolatok szervezését nehezíti a történettudománnyal foglalkozók diaszpóra-szétszórtsága, a tudomány művelőinek nem felsőoktatási és kutató szervezetekben való foglalkoztatottsága. A VEAB történettudományi kutatásszervezési tevékenységében áttörést jelentettek a digitális konferenciák, webináriumok, annál is inkább, mert egy új generáció van felemelkedőben.

VEAB-KJE Nyelv- és irodalomtudományi szakbizottsági együttműködés

A nyelv és irodalom tudományszervezése a VEAB esetében a szombathelyi főiskola nyelvtanár- és finnugrisztika-képzésében volt jelen 1990 előtt, majd a Veszprémi Egyetem bölcsészettudományi és társadalomtudományi kara megszervezésével, a KJF nyelvtanárképzésével vált szakbizottsági szintűvé.

KJE kutatók

Az akkor fiatal intézmény egyes oktatói már a kilencvenes évek közepén az MTA VEAB szakmai közösségeire támaszkodva kívánták a tudományszervezést megindítani. Stephanides Éva és Kovács László azonnal bekapcsolódtak a Nyelv- és irodalomtudományi szakbizottság munkájába, ami lehetővé tette, hogy a Pannon Egyetem Bölcsészettudományi Karával kialakuljanak a kapcsolatok. Stephanides Éva, az angol tanszék vezetője az angol munkabizottság alelnöke lett, Kovács László a német filológiai munkabizottság alelnöke.

A magyar nyelv legmagasabb szintű művelői között ki kell emelni „az alapító nagy triót”: Bencédy Józsefet, akinek tudományos eredményei között a rendszerváltást követő időszak nyelvhasználatának változásai, az új stílus és stilisztika, szókincstár, „a fények és árnyak mai nyelvhasználatunk megjelenésében” témái mellett a győri Kazinczy-versenyek és az Édes anyanyelvünk c. rádió-előadásai felejtethetetlenek. Szathmári István a magyar irodalmi nyelvhasználatot (Petőfi, Németh László, Szabó Zoltán, Mészöly Gedeon, Balázs János, József Attila, Ómagyar Mária-siralom) elemezve a magyar szépírói stílust vizsgálta. Wacha Imre ekkor fogalmazta nyelvi illemtanát, szemiotikai szövegtannal foglalkozó tanulmányait, az iskolai nyelvi és kommunikációs kultúráról szóló írásait, az elektronikus tömegtájékoztatás és a beszédművelés témakörében írt esszéit. A későbbiekben Hőnyi Ede a földrajzi nevek helyesírása kutatásaival ma is kurrens témát adna. Bódi Zoltán kutatásai (95 közlemény, 252 idézet) a nyelvi identitások, a szaknyelv, a terminológiák és a nyelvi stilisztikai kérdésekre irányulnak.

Az angol nyelvoktatás-kutatás kiemelkedő személyisége volt mintegy húsz éven át Stephanides Éva, akinek nyelvtani tanulmányai mellett szakmai szótárai és nyelvpedagógiai kutatásai országszerte elismertek voltak. Mellette nőtt fel Sárdi Csilla, aki mára a nyelvpedagógia országos szaktekintélye, a skillekre épülő tantervfejlesztés, szükségletfelmérés, az ipari, kereskedelmi angol nyelvhasználat, az alkalmazott nyelvészet művelője. A szociolingvisztika és alkalmazott nyelvészet, a turisztikai használatú nyelvészet, a szakcsoportokra kialakított tankönyvírás felől indult és vált neves szakemberré Kiszely Zoltán. Ugyancsak ebben a csoportban nőtt fel Beréni Márta, Ferenczy Judit/Szitó Judit, Szemere Pál, Kiss Zsuzsanna, Albert Viktória. A KJE sztár oktatói közül nem feledkezhetünk meg Kövecses Zoltán, aki a kognitív nyelvészet, a metaforakutatás, a nemzet metaforái témaköreivel máig kiemelkedő szereplője az angol nyelvészeti kutatásoknak, Péter Ágnes angolirodalom-kutatónk és Magyarics Péter szerepéről sem, utóbbi a tanárképzés világbanki modellje magyarországi főszereplője volt.

A német nyelvoktatás kutatói között markáns kutatói arculattal volt jelen Bartha Magdolna a német nyelv európai képzéseinek kutatójaként, a távoktatás módszereinek kidolgozásával. Majorosi Anna kutatásai egy korszakot jelképeznek: az orosz nyelvtanárok német, angol, illetve francia nyelvtanárrá képzését; Poór Zoltánnal, a VEAB szakbizottsági elnökével való közös publikációi a regionális szakmai közösség meglétét mutatják. Kiemeljük Einhorn Ágnes szerepkörét az oktatásigazgatás kutatásában. A nyelvtanárok átképzése során alakult ki a felnőttképzés olyan modellje, amely minőségbiztosított volt. A német nyelvoktatás internetes alapjainak módszertana, a számítógéppel támogatott nyelvoktatás alapjait Hoffmann Orsolya kutatásai tették le. Ennek a gyakorlatorientáltságnak az eredménye a KJF/KJE számítógéppel támogatott fordító- és tolmácsképzése is. A francia nyelvoktatás kiemelkedő személyisége volt a Kodolányin Kelemen Tiborné és Balogh Péter.

A magyar irodalom kutatásának iskolateremtő személyisége a Kodolányin Bakonyi Kovács István, aki a magyar irodalom minden nemzedékével foglalkozott. Bakonyi Kovács István irodalomtudományszervező tevékenysége még feltárássra vár, elismert szerepe van a Kodolányi János-életmű kutatásának összefogásában. Kiemelkedő Szele Bálint Shakespeare-és Szabó Lőrinc-kutatásai, valamint Mártonffy Marcell KJE-n megvalósított kutatásszervező tevékenysége. Az irodalomtörténet, a művészet és irodalom határán foglalta el a szakmai teret Petőcz András, aki íráskurzusával országos szinten is műhelyteremtővé vált.

Az angol irodalom kutatása Szalay Krisztina és Kádár Judit bevonásával volt jelen, azonban a KJF/KJE esetében Kodó Krisztina és Szele Bálint nevét is kell kiemelnünk, mint az elmúlt húsz év

meghatározó oktatóiét. Kodó Krisztina kanadai, ír és amerikai irodalommal foglalkozó kutatásai, Szele Bálint fordításpolitikát érintő tevékenysége van jelen a VEAB térség szakmai közéletében is. Weithermer Gábor amerikai irodalmi kutatásai mellett szintén a fordítástudomány művelője. A német irodalom számos jelentős kutatója vállalt szerepet a KJF/KJE kutatásaiban. Szász Ferenc az osztrák irodalom, Budapest és Bécs irodalmi élete, a nyugati és az osztrák irodalom kutatásaival indította el Kovács László Musil- és Kafka-kutatásait. Kurdi Imre Goethe, Heinrich von Kleist és az NDK irodalma kutatásával hatott. E tevékenységbe kapcsolódott be Kiss Endre, aki Nietzsche-kutatásaival és a globalizáció témáival állandó szereplője volt a VEAB konferenciáinak. Megemlíthetjük még Melitta Becker szerepét, a Bécsi Kör kutatásaival. A francia irodalom kutatása területén kiemelendők Maár Judit Maupassant-, Stendhal-, Chateaubriand-kutatásai, Kiss Kornélia és Ádám Anikó francia irodalomtörténet-kutatói tevékenysége, valamint Ádám Péter irodalmi publicisztikája.

A KJF/KJE oktatásában, ahogy a magyar felsőoktatás egészében, szinte kihat az idegen nyelvek képzése. 2011-től a KJF/KJE nem jut állami finanszírozáshoz, és csak az anglisztika képzését tudta fenntartani.

Személyes kapcsolatok

A nyelv- és irodalomtudományi együttműködés kialakításában kiemelkedő szerepe volt a VEAB részéről Bárdos Jenő, Földes Tamás és Kurtán Zsuzsa szak- és munkabizottsági elnököknek, a KJF/KJE részéről Stephanides Éva, Kovács László, Sárdi Csilla, Szele Bálint és Bakonyi István kollégáknak.

Tudományszervezés-Konferenciák

A KJF 1997 és 2017 között minden évben megszervezte az alkalmazott nyelvészeti konferenciát, amelyet 2005 óta az ELTE-vel közösen szervezett, és minden évben a Tinta Kiadó jelentette meg a tanulmányokat. A 2023-tól már nem működő *Free Side Europe* online folyóirat 59 tanulmányt, 47 közleményt jelentett meg fennállása ideje alatt.

Eredmények és hatások

A VEAB-KJF/KJE együttműködés keretében a rendszerváltás kulcskérdése volt a tanárképzés átalakítása, az orosz nyelv- és irodalomtanárok átképzése, egy új generáció kinevelése, amely beszéli a modern nyugati nyelveket. A KJF fiatal nyelvtanárai tömegével helyezkedtek el a multinacionális cégek kereskedelmi, ügyfélkapcsolati pozícióiban, amelyben a kiemelkedő nyelvtudás, a pedagógiai képességek és empátiás, pszichológiai készségek előnyt jelentettek számukra az üzleti képzettségűekkel szemben. A magyar munkaerő és a multinacionális cégek betelepülését követően, az újonnan kialakult, nyugati nyelveket tudó vállalati középvezetői csoportokba bekerült személyek gyakran indultak kerülő úton (nyelvtanári végzettség üzleti ismeretekkel megerősítve), ami lehetővé tette Székesfehérvár nemzetközi befektetési célponttá válását.

VEAB-KJF/KJE neveléstudományi együttműködés

A neveléstudomány, annak ellenére, hogy a rendszerváltás jelentős pezsgést hozott, nehezen találta meg cselekvési tereit a kilencvenes években, előbb a nyelv- és irodalomtudományi, majd a történeti bizottsággal került egy szakbizottságba, majd 2003-ban vált önálló szakbizottsággá Poór Zoltán vezetésével. Az új bizottságban a KJF három munkabizottság vezetését vállalta: a neveléstudományi bizottságot elnökként Galicza János tanszékvezető vezette, a neveléstörténeti Szabó Péter Ottó, Tölgyesi József titkári közreműködésével, az alternatív pedagógiai munkabizottságot Torgyik Judit alapította. Az alternatív pedagógia és a neveléstörténet munkabizottság vezetésével több mint 20 éve van jelen a VEAB neveléstudományi szakmai munkaközösségében. A szakbizottság országos, amelyet 12 éve Szabó Péter Ottó vezet, nemzetközi jellegűvé vált, átfogta a határon túli nevelésügyet is.

KJF/KJE kutatók

A Kodolányi János Főiskola neveléstudományi tevékenysége a tanárképzéssel egyidőben indult, a Társadalomtudományi és neveléstudományi tanszéket Lukács Péter vezette. Miután inkább Budapesthez kötődött, a VEAB neveléstudományi szakbizottságával a kapcsolat ekkor csak a nyelvi- és irodalmi szakbizottságok közreműködésével alakult.

A Kodolányi János Főiskolán már korán kibontakoztak a tanárképzéssel kapcsolatos tudományos és szakmai viták az ún. tanári mesterség témakörében. A nyelvpedagógia mellett a pedagógikum (neveléstudomány, pszichológia, társadalmi/szociális környezet, [szak]módszertan és iskolai gyakorlatok) kutatásának témáira épültek. E folyamatok átfogó vezetésére és áttekintésére a KJE rektora Venter György professzort kérte fel, aki kidolgozta a tanárképzés professzionális képzése nézőpontjait és fejlesztési szükségleteit. Napjainkban a kutatások kiemelten a neveléstudomány módszertanával, a felsőoktatás-pedagógiával és az alternatív pedagógiákkal kapcsolatosak.

- A. A 2000-es évek elején a Neveléstudományi Tanszék vezetője *Galicza János* volt, aki körül egész iskola alakult ki: *Perjés István, Majorosi Anna, Rapos Nóra, Lénárt Sándor, Torgyik Judit, Sántha Kálmán, László Zsuzsa, Karlovitz János*, nevét említjük, akik ma meghatározó személyei a neveléstudománynak,
- B. *Séra László, Szondy Máté, Lassú F. Zsuzsanna, László Ildikó, Fábián Henrietta, Kalamár Hajnalka* és *Strédl Terézia* ugyanúgy a neveléstudománynak.
- C. 2004-ben kapott megbízást *Bábosik István* professzor a KJF Neveléstudományi Intézete vezetésére, amelyet olyan sikeresen szervezett meg, hogy az új bolognai képzéseknél sikerült a pedagógia szak és a mester szakok pedagógiamoduljainak akkreditálása.
- D. E korszakban kerültek be a KJF/KJE kutatói közé *Réthy Endréné, Járainé Bödi Györgyi, Drozgyik Klára, Herczeg Mária és Mátóné Szabó Csilla*. *Sántha Kálmán* a KJF-en szerezte posztdoktori ösztöndíját és végezte kutatásait, majd rövid kitérő után visszatért a Kodolányira, és jelenleg is irányítja a kutatási folyamatokat *Torgyik Judittal* közösen.
- E. A szociális szféra kutatása összekapcsolódott a szociális munka szak fejlesztésével, amelyet *Reiber István, Simonik Péter* és *Széman Zsuzsa* fogtak össze (202 közlemény, 682 független idézet, ebből 500 felett a külföldi). *Jankó Judit* az iskolai szociális munka kutatójává vált. *Hajtó János* táplálkozástudomány-kutatásokat folytatott.

- F. A minőségközpontú felsőoktatás és oktatás nézőpontjai, az oktatás mint szolgáltatás értelmezése *Hervainé Szabó Gyöngyvér, Kállai Mária és Szabó Péter, Dancsó Tünde*, később pedig *Kovács László* kutatásaihoz kapcsolódtak.
- G. A felnőttképzést, az edukátorképzést, a tapasztalati képzés pedagógiáját *Mócz Dóra, Hoffmann Orsolya, Kovács László és Majoros Anna* kutatták.
- H. A társadalmi jól-lét oktatási és szociális területen tematika kutatása ekkor indult meg, és *Folmeg Márta* vezetésével minden szak képzésében kialakult a professziószemlélet. Ehhez kapcsolódnak *Bútor Klára, Meszes István, Szondy Réka, Kundi Viktória és mások professziókutatásai*.
- I. Az oktatás és humán tőke, foglalkoztatás kérdései Orosháza térségében *Szabó Péter, Mócz Dóra, Malatyinszki Szilárd* kutatásaiban projektszerűen kutattak.
- J. *Szabó Péter Ottó* irányítja a KJE modern zenei tanszéke művészetpedagógiai tevékenységét, amelyben kiemelkedett *Gonda János* dzsesszpedagógiája, *Szabó Dániel, Birta Miklós, Muck Ferenc, Pély Barnabás és Szendőfi Péter* zenepedagógiai tevékenysége.

A KJF/KJE neveléstudományi tevékenységének a kulcsát kezdetben a nyelvpedagógia adta, majd később az Inkluzív nevelés tanára, a Multikulturális nevelés tanára és a Minőségfejlesztő tanár mesterszakok, valamint 10-20 szakirányú továbbképzési szak olyan sikerrel történő oktatása és kutatása képezte, amelynek révén az osztatlan tanárképzés hiánya ellenére is a tanártovábbképzés a KJE hallgatóinak 40%-át érinti. A korábbi nyelvtanár-továbbképzés olyan gyakorlatot jelentett, amelynek hagyományaira támaszkodva kiemelhetjük *Hoffmann Orsolya* képzésszervező és -fejlesztő tevékenységét. A tanárképzés az egyike volt azon képzéseknek, amelyek online szerveződtek, a nyelvtanárképzés internetes modelljeinek gyökereire építve teremtették meg *Kovács László, Hoffmann Orsolya és Szabó Péter Ottó* a KJF/KJE felsőoktatáspedagógiáját, amit kiterjesztettek más képzésekre is.

Személyes kapcsolatok

Az MTA VEAB programjaiban a kapcsolatépítésben kiemelt *Poór Zoltán, Orosz Sándor, Földes Csaba, Bárdos Jenő, Kovátsné Németh Mária* szerepe a VEAB részéről, *Hervainé Szabó Gyöngyvér, Szabó Péter Ottó, Tölgyesi József és Torgyik Judit*, valamint *Kovács László* a Kodolányi részéről.

Konferenciák

A KJF és a KJE az elmúlt 20 évben konferenciák sokaságát szervezte a VEAB keretében, több nemzetközi konferenciára is sor került Fürstenfeldben, Ausztriában, a KJF/KJE kinti campusán az Osztrák–Magyar Monarchia nevelésügye témakörében 2006-ban, 2007-ben, 2008-ban és 2009-ben. A konferenciák résztvevőiről a *Neveléstörténet* éves kiadványaiban olvashatunk.

Kiadványok

A VEAB-KJE együttműködés legfontosabb eredménye – és ebben unikális is – a *Neveléstörténet* c. folyóirat. 2004 óta jelent meg, szerkesztőbizottsági elnöke *Szabó Péter Ottó*, főszerkesztője

Tölgyesi József volt. A periodika 17 évfolyama alatt meghatározóvá vált országos szinten is. A lap legfőbb értéke a neveléstörténet feltárása a régió településein, a határon túli térségekben, jelentős elemeket tartalmaz a művelődés történetéből, és kiemelt értéke a komparatív történetírás. A folyóirat emlékkonferenciákkal tisztelgett számos szereplő életútját köszöntve, köztük kiemeljük az Orosz Sándor, Réthy Endréné, Bábosik István tiszteletére szervezett konferenciákat.

Eredmények és hatások

A KJF/KJE kutatási tevékenységét értékelhetjük sokféle módon, azonban az egyik legfontosabb eredmény a tudományometriai méréseken alapuló elemzés. A Wargo Közgazdasági Elemző és Piackutató Intézet 2008-ban végzett kutatásai alapján a zárótanulmány Tóth István 2008./28 magyar egyetemi és főiskolai neveléstudományi kar teljesítményét elemezte a honlapok információtartalma, az oktatók publikációs aktivitása, idézettsége alapján és elemezte az intézmények közötti különbségeket. A tanulmány 9 olyan kart sorolt fel, amelyen senkinek sincs publikációja. 5 karon mindössze 1 oktató publikált, 14 intézményben több oktató is publikált, és három intézményben a publikációs aktivitás átlag feletti. Ezek a Kodolányi János Főiskola, a PTE és az SZTE bölcsészeti kari neveléstudományi intézetei. A PTE Neveléstudományi Intézete 81 publikációval (átlag 2,25) az első, a SZTE Neveléstudományi Intézete 60 publikációval (2,07 átlaggal) a második, a KJF 37 publikációval (1,95 átlag) a harmadik. E három intézmény 178 publikációval (328 az összes) 54%-át adta az összes publikációknak, a DE, az ELTE, az EKF, a PPTE, az ELTE tanárképző kara adja a további 104 publikációt. Húsz intézmény összteljesítménye 49 publikáció volt. Az idézettségben a KJF vezető oktatói a 7. helyre kerültek.

A KJE neveléstudományi oktatói közül Torgyik Judit 161 publikációval (évi 8), 561 független hivatkozással messze kiemelkedik az oktatók közül. A *Neveléstörténet* folyóirat pedig 24 000 internetes találatot ad ki.

Perjés István 214 publikációval 208 független idézettel napjaink meghatározó személyisége, Rapos Nóra 192 publikációval, 305 független idézettel, Sántha Kálmán 165 közleménnyel, 675 idézettel. F. Lassú Zsuzsa 135 közleménye 130 idézettséggel bír. /MTMT.2022.03.04-i szűrés/

Az MTMT adattárában az oktatás és pedagógia napjainkban 10 000 körüli közleménnyel jelenik meg, a neveléstudomány 6116 közleménnyel. Ebből 752 a KJE oktatóinak (neveléstudomány, pszichológia, szociális) humán fejlesztésre vonatkozó közleménye. A *Neveléstörténet* folyóiratban eddig 309 szerző 419 közleménye 161 idézését kapott. Mintegy 500–560 szerzővel dolgozott, akiknek 40%-a nem a felsőoktatásból, hanem a köznevelésből került ki. A fentiek alapján megállapítható, hogy a KJE és a VEAB neveléstudományi együttműködése olyan sikertörténet, amely alapján a kutatás közhaszna, a társadalmi szerepkör feltétlen igazolható.

A Kodolányi 2014-től minden szak esetében a professzió-, minőség-, innováció- és vezetőképzés-központú modellre tért át, amely modell PIQ & Lead elnevezéssel minden képzésen bevezetett, azonkívül két nemzetközi és három hazai innovációs díjat nyert. Felsőoktatás-szolgáltatási innovációban a KJE nemzetközileg is egyedülálló intézmény volt akkoriban. (A modell alkotói: Szabó Péter, Hervainé Szabó Gyöngyvér. A modell bevezetésének kidolgozói az alkotók mellett Mócz Dóra, Kovács László)

KJE-VEAB társadalomtudományi együttműködés

A VEAB térsége a társadalomtudományok vonatkozásban szinte sivatagnak számított. A térségben csak tanító- és tanárképző főiskolák, a soproni óvónőképzés működött. A régió egyetemén és főiskoláin csak a marxizmus tárgyait oktatták: filozófiát (dialektikus és történelmi materializmus) és politikai gazdaságtant. Az akadémiai intézeti fejlődés is megkésett volt, a NYUTI 1993-ban jött létre. A megyékben működő pártiskolák elvértve foglalkoztattak minősítetteket. A társadalomtudományos kutatások iránti gyanakvás erőteljes volt, még a VEAB is frusztráltan adott át egy harmadik díjat 1993-ban, megjegyezve: „tudjuk, hogy az illető milyen világnézetű”. A probléma azonban az volt, hogy a 6–10 minősített nem volt kívül lecserélhető, sőt egyértelmű, hogy ez még harminc év múltán sem könnyen megoldható. A VEAB szakbizottsági összetétele még mindig azt az iparközpontú struktúrát mutatta, ami 50 évvel ezelőtt alakult ki. A társadalomkutatás a történelmi materializmus szellemiségét tükrözte, miközben zajlott a rendszerváltás, és Magyarország nem egyszerűen a piaczgazdaságra tért át, hanem a neoliberális rendszer kialakítása zajlott, ami az államiság radikális leépítésével, az önkormányzatiság megerősödésével kapcsolódott össze.

Amennyiben e kérdésköröket megvizsgáljuk az 1990-es évek második felének főirányaival, akkor azt mondhatjuk, hogy a VEAB a konferenciák meghirdetésével nem csak igazodott a hazai kutatási főirányokhoz, hanem az élen járt. Ezek: az EU-csatlakozás gazdasági terhei, hasznai, következményei; A társadalmi struktúra átalakulása; A polgárosodás; Az oktatás és a társadalmi igények; Az életmód, életvitel és kultúra, polarizálódás és marginalizálódás, szociálpolitika kérdései. Kiemeltté vált a politikai rendszert kutató program, a központi kormányzatok és az önkormányzatok viszonya, a civil társadalom szerveződése, továbbá a település- és területfejlesztés, a településrendszer és regionális politika kérdései álltak a nemzeti prioritások középpontjában. Összességében ezen főirányok egyértelműen azt mutatják, hogy a hazai tudományosság nem foglalkozott azon kérdések vizsgálatával, amelyek az európai és globális változásokat vizsgálták, a társadalomtudományokban bekövetkezett új kozmopolita európai nézőpontokkal, amelyek a csatlakozás időszakára már egy új európai látásmód, transznacionális politika és kultúra dominánssá válását tették lehetővé. A neoliberális és neokonzervatív gondolkodás akkor vált dominánssá, amikor az európai térségben bekövetkezett egy fordulat. A társadalmi liberalizmus Magyarországon inkább politikai, mint tudományos nézőponttá vált, és végzetesen meggyengült a kapitalizmus kétezres évek eleji globális válságával.

Az MTA VEAB konferenciái, amelyeket a szakbizottság szervezett, több perspektívából vizsgálták a régió társadalmát, egyrészt a globalizáció, az emberierőforrás-szükséglet, másrészt az európai folyamatok, az uniós csatlakozás, harmadrészt a liberális decentralizált állami működés nézőpontjából. Az MTA VEAB konferenciái kerülték a társadalomkutatás paradigmáinak áttekintését, megpróbálták a változások irányait értelmezni, a változások várható irányait felmérni. A jogi bizottság egyedülként foglalkozott a múlt kérdéseivel is, azonban annak munkájában is nagyobb kérdés volt az új jogrend formálódása, mint a társadalmi elszámoltathatóság. A rendszerváltástól az EU-csatlakozásig a szakbizottság munkájában áttörés nem történhetett, már csak azért sem, mert az itt működő egyetemeken továbbra is nehezen történt meg az áttörés a társadalomtudományok irányába. Alapvető változást a Széchenyi István Egyetem Gazdálkodás-menedzsment, regionalizmus doktori iskolája jelentett, és a regionalizmuskutatásokkal ez a

liberális kutatási nézőpont vált meghatározóvá a helyi társadalomtudományi kutatásokban. A másik változást eredményező tényező az egyetemeken a közgazdasági karok kialakulása, valamint a politológia- nemzetközi tanulmányok szakok indítása a VEAB-térség három felsőoktatási intézményében. A közgazdaságtani képzésekben több irányzat is teret nyert, ám ez inkább egyéni kutatói beállítódás maradt, és nem vált önálló iskolává. Ami meghatározó volt, az a vállalkozásfejlesztés és annak regionális innovációs környezete formálódása, tehát a neoliberalis politika és a helyi fejlesztés vizsgálata. Ebben a régió meghatározó műhelyévé az MTA RKK NYUTI vált azzal is, hogy jelen volt a megyei és városi fejlesztési tervek és programozás formálásában. Rechnitzer János, szakítva az MTA regionális kutatóközpontjainak társadalomföldrajzi szemléletével, a regionalizmust új diszciplínaként fogta fel, azt a társadalom- és gazdaságfejlesztés térbeli dimenziójaként értelmezte. A regionális tudományosság elemzésében rámutat arra, hogy a társadalomkutatás a nyugati társadalmakban már a hetvenes években trendet váltott – 1200 egyetemi tanszék kutatja a regionális fejlődést –, Magyarországon e váltás megkésett, és a lemaradás harmincéves. Míg a Nyugat a globális makrorégiók versenyképességével van elfoglalva, a lokális-regionális dinamika is kutatott, és döntő elmozdulás történt a társadalmi és ökológiai folyamatok összekapcsolására. A regionalizmus kutatói 1996–2000 között 25-30 főt tettek ki. /Rechnitzer János 1996./ A kutató megállapította, hogy a szocialista kor tudománypolitikájában az alap kutatások felé fordulás lényegében a politikai beavatkozás minimálisra szorításának igényéből fakadt. Az MTA kutatási főirányai inkább a nemzeti intézményrendszer kérdéseivel foglalkoztak, és a társadalomtudományokban akkoriban nem fogalmazódott meg a használatközpontú kutatás paradigmája. Nem történt meg annak észlelése, hogy nemzeti, zárt társadalomból egy új, nyitott társadalommá váltunk. A nyílt társadalom kutatása elsősorban Soros György által létrehozott intézményekben valósult meg/

Média-demokrácia és társadalom viták a KJE oktatói közösségében

A társadalomkutatás irányai a KJE és a VEAB kutatói közösségében, amely ekkor azonos volt, a Kommunikáció és média szak létesítésével indultak, amelynek engedélyeztetése komoly nehézségekbe ütközött. A kommunikáció tanszék 1993-ban jött létre, oktatói a média világából és a társadalomtudományi területről jöttek. Bernáth István, Ocsovai Gábor, Mucsi Ferenc művelődéstörténettel, Szilágyi Erzsébet kommunikáció- és filmelmélettel és -történettel foglalkozott. *Szilágyi Erzsébet* Szabó Péter meghívására érkezett a KJF-re, és meghatározta az első évek TDK-szervezését. A szexualitás-, a HIV/AIDS- és a társadalmi egészségtérkép-kutatásokat *Tóth László* vezette. Darai Lajos társadalomfilozófiai és politikai filozófiai kutatásai főként a VEAB szakmai munkásságához kapcsolódnak. A társadalomelmélet és filozófia, a társadalmi igazságosság elméletei témakörében kiemelhetjük *Krokovay Zsolt* publikációit. Ugyancsak a média és a társadalom, a demokratizáció és a média viszonyai voltak ebben az időben fő kutatási témái *Lánczi András* politológusnak. A KJF oktatói közül különösen erős volt *Bajomi Lászlár Péter* publikációs tevékenysége, aki a magyarországi médiaháború, a médiaimperializmus, a médiaegyensúly, a médiapolitikai alternatívák, a helyi rádiók szerepköre és a közszolgáltatóság témáit kutatta. *Virág Ildikó* rádiózás-kutató és *Gayer Zoltán* a televízió politikai műsorait, a híradók képi retorikáját, a sorozatok, szappanoperák, a képernyő előtti szabadság és a befogadásvizsgálatok kérdéseit vizsgálták. Soós Péter János alkalmazott PR- és marketingkutatásokat folytatott. *Glavanovics Andrea* a sajtótörténet és az 56-os forradalom angol recepciójának kutatásával nemzetközi tematikai szintre is kilépett. *Rétfalvi Györgyi*

filmkutatásokkal foglalkozott. *Györffy Miklós* a közszolgálati, a mélyvíz-típusú vitaműsorok, tudósportrék (*Glatz Ferenc*) elméleti megközelítései mellett a Kodolányin megszervezte a Vörösmarty Rádió működtetését mint közszolgálati programot, és 25 év távlatából a közszolgálati média elmélete és gyakorlati művelése még mindig aktuálisnak látszik. *Horányi Özséb* társadalmi és kommunikációelméleti kérdésekben kutatott, és a kommunikáció és média szakos képzés folyamatait vizsgálta. A társadalomtudomány és a művészetek határán mozognak *Máté Krisztina* és *Kirády Attila* alkotásai. *N. Kovács Tímea* a kultúra és a médiareprezentáció, *Balázs Eszter* a vizuális reprezentáció és a kultúra összefüggéseit kutatta. *Tóth János* a kommunikációs folyóiratok és az elektronikus kommunikáció folyamatait kutatta. A KJE kreatív gazdaság kutatóintézete ígéretes új területét képezik a fotográfia a mozgókép és a design gazdaság kutatásai (*Bátori Zsolt*, *Gőbölös Luca*, *Jász Borbála*). A kommunikáció tanszék társadalomelméleti és médiapolitikai munkája a VEAB tevékenységén keresztül hatott a térség más egyetemein kialakuló hasonló tanszékek, központok munkájára. Főként a fiatal oktatók vettek részt a VEAB konferenciáin, ahol segítették az új műhelyek fejlődését.

Globalizáció- és posztmodernkutatás a Kodolányin és hatásuk a VEAB régióra

A globalizáció kutatása a Kodolányi János Főiskolán *Cséfalvy Zoltán* kutatásaihoz kapcsolt, aki 1997 óta dolgozott oktatóként az intézményben. *Cséfalvy* Magyarország és Budapest globális térben elfoglalt helyével, a Magyarországról elindult migrációs folyamatokkal, a magyar gazdaság versenyképességével, a munkanélküliség kérdéseivel, a felzárkózás és a strukturális elmaradottság kérdéseivel foglalkozott elméleti és publicisztikai szinten. A Globalizáció 1.0. és a Globalizáció 2.0. című 2004. évi tanulmányai, majd a 2007. évi nagy korszakváltásról szóló tanulmánya, a robotizáció földrajzi és társadalmi kutatásai a hazai szakértelmiség és makroregionalizmus jelentős gondolkodójává emelték, akinek közpolitikai tevékenysége is elismert. A globalizáció másik jelentős kutatója volt a KJF Posztmodernológia Központjában *Kiss Endre*, aki a VEAB tevékenységébe is alkotó módon bekapcsolódott. A globális populizmus kutatása, globalizáció és oktatás, a globalizációs és szociális állam, Magyarország haladási irányai a globális társadalom korában, a globalizáció és belátható jövő, a nemzetközi politikai rendszer kérdéseiről, globalizációs és posztmodern kérdéseiben a KJF-hez kötődő munkásságában (1000 feletti publikáció és 600 feletti idézettség) egyértelműen új látásmódot hozott. A Posztmodernológia Kutatóközpont vezetője *Pethő Bertalan* volt, akinek a modernitás lezárulásáról szóló, a marxista filozófiával való leszámolással foglalkozó, a technológiai civilizáció pusztulását elemző, az információs társadalom és Magyarország jövőjét érintő mintegy száz tanulmányát (422 közlemény, 615 független idézet) a kortárs társadalompszichológia kevéssé értette meg. *Pethő Bertalan* rendszeres előadó volt a VEAB konferenciáin is. Mindhárom kutató gazdag életpályája és markáns szakmai életútja a modern tudományosság azon arcát mutatja, amelyben a kutatói személyiség a szakmai gyakorlatban, a kutatói pályán és az oktatói tevékenységben egyaránt jelen van életpályája egy-egy szakaszában.

A globalizáció és lokalizáció kutatása a KJE Város és Regionális Tanulmányok Kutatótanszékén és a VEAB együttműködés

A városkutatásba és regionalizmus vizsgálatába a KJF/KJE az MTA NYUTI révén kapcsolódott be. Első megbízását a KJF a Fejér Megyei Önkormányzattól kapta, és feladata az intelligens Fejér megye fejlesztési irányainak kidolgozása volt. A program, illetve Fejér megye fejlesztési programja

kapcsolatot teremtett a NYUTI szervezetével, amelynek 2000-ben jött létre a Közép-Dunántúli Kutatási csoportja. 2006-ban a csoport a KJF külső tanszékévé vált, és *Szirmai Viktória* vezetésével, aki 2004-től a KJF oktatója, az elmúlt 15 évben folyamatosan publikált. Az együttműködés 2023-ig tartott. Szirmai Viktória tekintélyes mennyiségű publikációjából (252) 75 kapcsolódik a tanszékvezetéshez, és 780-as független idézettségével a KJF/KJE tevékenységében meghatározta a társadalomkutatás irányait az elmúlt 15 évben. A várostérségi egyenlőtlenségek kutatásában a KJF/KJE kutatói, *Baráth Gabriella*, *Molnár Balázs*, *Baranyai Nóra*, *Szépvolgyi Ákos*, *Váradai Zsuzsa*, *Halász Levente* és *N. Kovács Tímea* további 200 publikációval a VEAB rendszeres résztvevői voltak. A Szirmai Viktória által vezetett Társadalmi versenyképesség és társadalmi jól-lét kutatásokat a KJF /KJE vezetésével, az MTA RKK, a Széchenyi István Egyetem konzorciumi együttműködésében a polgári kutatás mintapéldájaként értékelhetjük.

Európai regionális, nemzeti és helyi közpolitika-kutatás

A közpolitika kérdéseinek kutatása a VEAB munkabizottságának és szakbizottságának kiemelt területe volt. A rendszerváltás folyamatában az egypárti ideológiák helyét a többpárti politikai ideológiák vették át, a közpolitika egész rendszere átalakult, a közpolitika konzervatív, liberális és szocialista nézőpontjai egyaránt hatottak. Meghatározó volt, hogy azonnal a neoliberais közpolitika, a globalizációs modellek, az angolszász piaci rendszerekre való átállás valósult meg. A Magyar Politikatudományi Társaság szakmai közösségét egyrészt a nyolcvanas évek politológiai iskolája (Bihari-féle iskola) határozta meg, másrészt megjelentek a politikatudomány fiatal kutatói is. Az MTA VEAB térségében a politikatudomány kialakítása erőteljes szervezést igényelt. Az első konferencia, amely Székesfehérváron szerveződött, az emberi erőforrásfejlesztés kérdéseire kapcsolódott, és *Hervainé Szabó Gyöngyvér*, aki akkor még a GEO főiskola oktatója volt, *Szabó Péter Ottó*, akkor a KJF főigazgató-helyettese, *Szabó Gábor*, a Fejér megyei közgyűlés elnöke, és *Beszteri Béla* a VEAB politikatudományi munkabizottsági elnöke együttműködésének eredménye volt. Ez a konferencia is, mint a későbbi évi 2-3 is – Komáromban, Veszprémben, Siófokon – a közpolitikai folyamatok napirendállítással, diskurzusalakítással, érveléssel és hatáselemzéssel, a mindenkor közpolitikák értékelésével, a politikai dinamika feltárásával, a politikai tanulás folyamataival és a problémás politikák feltárásával foglalkoztak. Kiemelt kérdésekké váltak a privatizáció, a demokratizáció, a piaci működés, az etikai dimenziók kutatásai. Hangsúlyossá vált a kormányzás európai és regionális, helyi modelljeinek kutatása.

KJE kutatók

A KJE részéről a regionális és helyi közpolitika kutatásában az oktatáspolitikai, a felsőoktatáspolitikai kérdéseivel foglalkozott *Szabó Péter Ottó*, aki ezt a kutatási irányt azóta is műveli. *Hervainé Szabó Gyöngyvér* OTKA-kutatásai az önkormányzatok nemzetköziesítése, a decentralizált irányítás, az európai térség regionalizmusa témakörében 1995-től kapcsolódott a VEAB tevékenységébe. Ekkor mindössze 3-4 minősített képezte a régió politológusait, mások a történelem felől szakosodtak. Ekkoriban újult meg a Magyar Politikatudományi Társaság, és alakult meg az MPT Észak-dunántúli Szakosztálya. A szakosztály mintegy 10 éven át működött, amit a VEAB-háttér is támogatott. 1997-ben a KJF társadalomtudományi háttérével és támogatásával, az Alba Regia Felsőoktatási Egyesület szervezői közreműködésével megrendezte az 1997. évi országos politikai vándorgyűlést, amit 2004-ben és 2005-ben újabbak követtek. Három nemzetközi konferenciát szerveztek a VEAB

közreműködésével. A nemzetközi kapcsolatok oktatása és kutatása kiemelt szerepet kapott *Gazdag Ferenc, Ljubov Siselina, Pap András és Törő Csaba* szerepvállalásával, a KJF bekapcsolódott az orosz-magyar akadémiai együttműködésbe. Kiemelkedtek *Gazdag Ferenc és Ljubov Siselina* geopolitikai kutatásai, *N. Rózsa Erzsébet* az EU-val és Törökországgal foglalkozó konferenciái. A nemzetközi politika kutatásai témakörében a 2010-es évektől a képzés Budapestre helyeződött, ami a fővárosi tudományos közéletbe kapcsolódást is eredményezte. *Zahar Péter*, a komparativizmus elismert kutatója tanszékvezetése időszakában a KJF kapcsolatai a Nemzeti Közszerolálati Egyetem oktatóival való együttműködésre épültek, és ezáltal speciális új biztonságpolitikai témák erősödtek fel. 2014–16 között a KJF közössége a globális jól-léti közpolitikák témakörében 20 feletti publikációt jelentett meg. Rendkívüli eredmény, hogy e kutatások kihatottak a KSH ez irányú programjaira és méréseire. A nemzetközi migrációkutatásról *Koudela Pál*, a nemzetközi jogról *Strihó Krisztina*, a belügyi biztonsági együttműködésről *Sallai János és Remek Éva*, a katonapolitikáról *Sorosy Tamás*, az EU-programozásról *Wirthné Móricz Zsuzsanna* közleményeiben lehetett olvasni. *Szekér Nóra* a titkosszerolálatok kutatásában ért el tudományos hírnevet.

Jelenleg az ICRP nemzetközi kutatóintézzettel közösen 2015–21 között 6 nemzetközi, globális konferenciát szervezett az egyetem, az utóbbi 2 évben online módon, a „Security and sovereignty in the 21st century” címmel. A KJE kutatásai között kiemelt szerepe van a makroregionalizmus kutatásainak. Ezeket megalapozták a nemzetközi politika elméleteit érintő alapkutatások, a komparatív regionalizmus kutatásai (Hervainé), a nemzetközi migráció makroregionális kutatásai, Kelet-Ázsia-kutatások. A kelet-mediterrán térségben a Balkán-kutatásokban nemzeti szerepkörre emelkedtek *Lőrinczné Bencze Edit* kutatásai, Simon János Latin-Amerika- és Közép-Európa-kutatásai, *Hervainé Szabó Gyöngyvér*, a *globalizáció keleti és nyugat modelljeinek kutatása*, Közép-Ázsia-, Oroszország globalizációs elemzései.

Simon János demokráciakutatásai közül kiemelkednek a társadalmi átmenetet évfordulókhoz kötő elemzések: a 10 éve, a 20 éve, 25 éve szabadon enciklopédikus áttekintések, a Central European Political Science Review főszerkesztése. Simon János nevéhez 215 közlemény, 651 független idézet fűződik, *Gazdag Ferenc* 200 körüli idézettséggel szintén kiemelkedik. A nemzetközi tanulmányok tanszék közel 1000 közleményével és 1200-es idézettségével a magyar politikatudomány elismert műhelyévé vált. Simon János nevéhez a KJE tudománytörténeti kutatásai is köthetők, kiemelten a Harsányi János-életúthoz kapcsolódóan.

Személyes kapcsolatok

A KJE és a VEAB kapcsolatai a VEAB részéről Beszteri Béla, Rechnitzer János, Szilágyi István, Gergó Zsuzsanna, személyi közreműködéséhez kötődnek. A KJE részéről Hervainé Szabó Gyöngyvér szakbizottsági, 25 éves alelnöki, politológia-munkabizottsági elnöki, alelnöki, Lőrinczné Bencze Edit politológia munkabizottsági elnöki, Baranyai Nóra alelnöki tevékenysége révén nyújtottak kiemelkedő teljesítményt.

KJE-VEAB Konferenciák

- Hervainé Szabó Gyöngyvér – Szabó Péter Ottó (szerk.), 1997, Emberi erőforrások hasznosítása és fejlesztése Magyarországon és az Észak-Dunántúlon. MTA VEAB

- A felsőoktatás helye, szerepe a kormányzati, helyi és regionális politikákban, 2001, Székesfehérvár
- Huszonegyedik századi jövőképek, 2002, Székesfehérvár
- Béketeremtés-Békefenntartás, 2005, Székesfehérvár
- Beszteri Béla – Hervainé Szabó Gyöngyvér, 1998, Európai Unió, regionalizmus, szuverenitás: IV. Országos Politológus Vándorgyűlés Székesfehérvár
- A kibővült Európai Unió: hatalom, választások, külpolitika, 2004, Siófok, X. országos politológus vándorgyűlés,
- Siófok, XI. országos politológus vándorgyűlés, 2005
- Közép-Európa, transzfer és dialógus, Fürstenfeld, 2006
- On the Challenges of the 21st century, 2003, nemzetközi politika, nemzetközi kapcsolatok konferencia (professzor Balogh András szakmai vezetésével)
- Quo Vadis Europe? International Conference with Budapest Forum, 2004
- Cultural Networks in the Integrating Europe, 2005, Budapest Forum

Kiadványok

A KJE több mint 30 VEAB szakbizottsági konferenciakiadvány finanszírozásában vállalt szerepet, vagy vállalta a teljes költségeket. A Szabadpart online folyóirat 2001–2009 között jelent meg, 87 szerző 61 közleménye 129 idézettséget produkált. A *Central European Political Review* megjelent közleményeinek száma 373, 305 szerző tollából, 196 idézettséggel.

VEAB-KJF/KJE gazdaságfejlesztési kutatások

A KJF/KJE ahogy a VEAB-társaság egésze, legfőbb feladata volt a társadalom, a gazdaság szervezeteinek átállítása a piaczgazdasági működésre.

KJF/KJE kutatók

1996-ban indult meg a képzés, 1998-ban 1000 feletti hallgató kezdte meg tanulmányait, főként a vállalkozási adminisztráció területén dolgozva. Alapvető volt a tankönyvírás, meg kellett oldani az oktatóhiányt. Ebben az esetben az erős MTA-VEAB kapcsolat adott megoldást.

A KJE és a VEAB együttműködésének eredménye volt Józsa László, Tatay Tibor, Somogyi Ferenc, Farkas Szilveszter, Bencsik Andrea, Barócsi Zoltán, Fekete József, Kurucz Attila és Takács László oktatói tevékenysége a Kodolányi János Főiskolán, akik meghatározták a kutatás szakterületeit, amíg át nem kerültek Sopronba és Győrbe vagy a régió más intézményeibe. A KJF/KJE meghatározó egyénisége volt Noszkay Erzsébet a vállalkozás- és menedzsmentkutatásokkal, aki mellett felnőtt Bedőházi Zita, Czeglédi Csilla és Bedő Klaudia. A felsőoktatás-marketing szakértőjévé vált Tóth Ágnes és Bajor Tibor marketing- és logisztikakutató. A KJF/KJE közgazdasági képzése autonómmá válását Csath Magdolna belépése hozta meg, aki saját szakembergárdát épített fel. Ebben az időszakban a VEAB konferenciákon való részvétel erős volt, kiemelt volt az innovációkutatás és -

fejlesztés, a KKK-k versenyképességének erősítése. A KJE csapatában *Kemény Gábor* és *Mile Csilla* munkásságát emelhetjük ki.

Személyes kapcsolatok

A gazdálkodás- és menedzsmenttevékenység fejlesztésében *Bittner Péter*, *Józsa László*, *Csath Magdolna* szerepét emelhetjük ki. A kapcsolatok a BGF zalaegerszegi karával, a Pannon Egyetem doktori iskolájával az utánpótlás nevelésében érdemelnek említést.

VEAB-KJF/KJE turizmus kutatások

A turizmus szakmából szaktudománnyá fejlődése azzal vált lehetővé, hogy a turizmus a WTO, a világkereskedelmi szervezet által globális szolgáltatássá vált, és precedens értékű fejlődésen ment át az utóbbi 30-40 évben. A VEAB térségében a KJF indította a képzését, majd oktatóinak egy része a Pannon Egyetemen is megalapította azt. A VEAB-együttműködés hatására Szabó Péter Ottó részt vett a nagykanizsai felsőoktatás megteremtésében 1995. és 2000.között

KJE kutatók

A turizmus kutatása, mint mindenütt, a Kodolányi János Egyetemen is gyakorló szakemberek bevonásával indult, azaz inkább akciókutatás volt. *Aubert Antal*, Rátz Tamara belépése előtt határozta meg a kutatás irányait. *Kátai Ákos* a szállodaismeretek, *Kovács Péter* a turizmusmarketing, *László Péter* az ökoturizmus, *Székely Andrea* a regionális turizmusfejlesztés, *Verécsi Gábor* a látogatómenedzsment, *Vizi István* az idegenforgalmi ismeretek, a referensi, ügymenet, menetjegy-értékesítés gyakorlati képzéseiről írták meg az első tankönyveket. Ígéretes életpálya előtt állt *Kundi Viktória*, aki a specializált turisztikai szolgáltatások szakértőjévé vált, valamint *Hinek Mátyás*, aki a turizmus gazdasági kérdéseivel foglalkozott. A hőskor legismertebb személyisége *Cey-Bert Róbert* volt, akinek a magyar konyha filozófiája, a hun és magyar, a japán, a thai, kínai konyha, az ételpreferenciák kutatása, a repülői gasztronómia, balatoni és magyar, tokaji borgasztronómia, a magyar bor szellemisége témájú munkái megalapozták a századforduló gasztronómiájának és szellemiségének fejlődését. *Füeder Balázs* az uradalmi konyhák történetével tudományos szintre emelte a gasztronómiakutatás témakörét. *Régi Tamás* a turizmusantropológia és a tudományórák kutatója, *Szalai Katalin* a természeti turizmus és geomorfológia területén szakosodott, *Zsarnóczky Martin* a speciális (idős)turizmus témaköreiben, *Irimiás Anna* a turizmus és globalizáció, *Donka Attila* a tömeg- és lassú turizmus témaköreiben mélyült el. A turizmus ígéretes szakembereként indult *Puczkó László*, aki a poszt-socialista turizmus, a turizmuspszichológia, a turizmus mint szolgáltatástudomány, az egészségturizmus, a balkáni turizmus globálisan elismert szakemberévé vált 73 közleményével, 965 független idézettséggel. *Rátz Tamara* 235 közleményével, 1770 független idézettségével (ebből 466 külföldi kiadási szakfolyóiratban) a globális turizmus enciklopédikus kutatójává vált. Az ő tevékenysége arra példa, hogy állami kutatóintézeti és állami foglalkoztatási háttér nélkül is, magánfőiskolai háttérrel is világhírű kutatóvá válhat egy személyes szakmai karriert professzionálisan menedzselő professzor. *Michalkó Gábor*, a turizmus földrajz szakembere, 407 publikációval, 3163 független idézettséggel, 22 könyvével, 87 könyvrészletével a hazai turizmus kutatás vezető szakembere akadémiai

kutatóintézeti háttérrel. A fentiek alapján egyértelmű, hogy a turizmus tudománnyá válása inkább intézményi, mint VEAB-kereteknek köszönhető. A KJE turizmus tanszéke 661 közleményével, 3424 idézettségével a Kodolányi egyik képzési és tudományos sikertörténete. volt. Ebben az évente megszervezett országos turizmusföldrajz-konferenciák kulcsszerepet játszottak. Napjainkra a Kodolányin kialakult műhelyből sokan a VEAB-régió egyéb intézményeiben működő turizmus képzésben dolgoznak. (pl. Mihalkó Gábor, Vizi István Veszprémben, Kundi Viktória Győrben,)

A regionális tudományszervezés és politika fejlesztésének eredményei és kihívásai

A rendszerváltás kérdései és kihívásai új feladatok elé állították a regionális tudományszervezést a társadalomtudomány területén. Az MTA VEAB e kihívásra az országos tudománypolitikai célok mentén válaszolt. A térségben egyedül Rechnitzer János hívta fel a figyelmet a társadalomtudomány területén a regionalizmus új modelljeinek kialakulására. A kilencvenes évek vitáiban – a megyével vagy régiókkal megyünk-e az Unióba – a politika cikcakkjai, a formális regionalizmus, majd visszatérés a szocialista funkciótlan megyéhez meghatározta, hogy e terület nem tudott kikeveredni az államközpontú tudománypolitika hatásai alól. A KJF/KJE ebbe a rendszerbe a polgári tudományosság szervezőjeként alapvetően új szint vitt, amit az állami kutatóintézetek és az egyetemekből kikerült akadémikus közösség csak vonakodva ismert el. Ezek között ritka kivétel volt Glatz Ferenc, aki külön gratulált az 1998. évi politológiai vándorgyűlés kötetéhez.

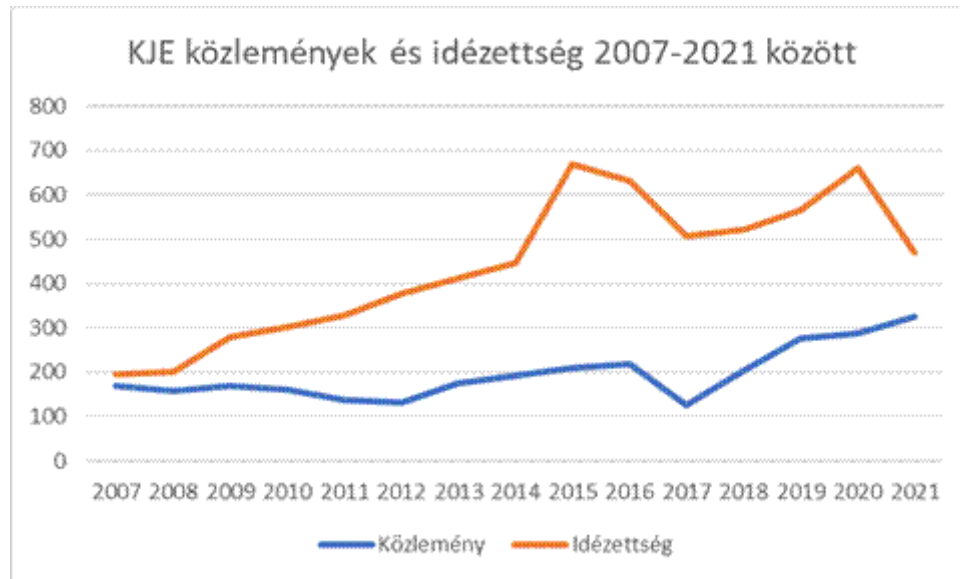
A mindent átható globalizáció megindulásakor a regionalizmuskutatók rámutattak a tudományirányítás centralizmusából következő gyengeségekre. Az újregionalizmus szakértőinek nem sikerült áttörést elérnie, így a VEAB térségébe sem érkezett több kutatási támogatás, nem keletkeztek új intézetek. A brit térségekben a tudományszervezésben átalakult a kormányzás, a városrégió-rendszer vált hangsúlyossá, és szupraregionális szerveződések keletkeztek. Magyarországon a tudomány- és felsőoktatás-politika az elmúlt tíz évben extrémén centralizálttá vált, majd radikális változás következett be. Ugyanakkor a kutatási intézményrendszer privatizálásával nem változott a regionális kiegyenlítetlenség, továbbá az egyetemek privatizációja jelentős profiltisztítást fog eredményezni. Ebben a közegben az egy egyetemre támaszkodó regionális tudományszervezési modell alapos átstrukturálódást igényel. A VEAB és a többi akadémiai közösség a passzív regionális dimenzióból át kell hogy váltsa az innovációt támogató szerepkörbe. Erőteljes az átstrukturálódás az európai térségben is, amely szinten a „misszió-központú” kutatás játszik szerepet, azaz egy-egy ország egy-egy kulcsterületen dominál, ami szükségessé tette a nemzeti kutatások koncentrációját egy-két területre.

A KJE polgári tudományszervezési tevékenységének eredményei

A tudományszervezésnek a fentiek alapján voltak különböző szakaszai a Kodolányi János Egyetemen. Az 1992–1998 közötti időszakban a KJF a magyar felsőoktatás többi intézményéhez hasonlóan az oktatói egyéni érdeklődésre – természetesen az oktatott szakterületnek megfelelően – hagyta a kutatás szervezését. 2000-ig kutatásszervezési háttér nem jött létre. Ennek indoka egyrészt az oktatók kettős kötődésében (pl. az ELTE szakmai közösségébe tartozás, vagy valamilyen kutatóintézeti foglalkoztatás első állásként), részben 1998-ig a vállalkozói főiskolai jellegben található. A KJF 2000-re vált jelentős tudományos közösséggé, ekkor 134 főállású, 121

óraadó oktatója volt, mindössze 42 minősítettel és 124 publikációval. _/A hivatkozások 2022.03.07-i állapotot tükrözik/

KJE közlemények és idézettség 2007-2021 között
(Forrás: MTMT, 2022.09.27. lekérdezés [\[1\]](#))

Az MTMT 2007-től méri az éves intézményi teljesítményt, amiből jól látszik, hogy a 2000-es évektől megindult, majd a bolognai modell bevezetését követő tömegképzés időszakában is 150-200 között mozgott az intézményi teljesítmény, majd a 2012-es évtől kezdve megugrott. 2017-ben visszaesett a korábbi 120-130 közötti teljesítményre, majd 2017-22 között jelentősen javult, elérve a 2021. évi 300 feletti közlemény csúcsot. Az MTMT korlátozottan tartalmazza a 2007 előtti publikációkat. Azonban megállapíthatjuk, hogy az elmúlt húsz évben mintegy 300 modern nyelveket érintő, 500 kommunikációs és kulturális, 400 neveléstudományi, pszichológiai, szociális munka. 660 feletti a turizmus-közlemények száma a 3670 közleményből. Négyszeres a neveléstudományi idézettség, és hatszoros a turizmus tanulmányok idézettsége. Ehhez hasonló teljesítménnyel ebben az intézménytípusban csak a Budapesti Metropolitan Egyetem rendelkezik.

A KJF/KJE a kutatásszervezést 2012 óta minden állami normatíva nélkül végzi. Jelentős kutatásfejlesztési forráshoz egy alkalommal jutott hozzá. Oktatói 2011 óta kiszorultak az OTKA és egyéb más kutatási forrásokból. A KJF/KJE kutatói civil társadalmi felelősség alapján végezték és végzik ma is a VEAB szakbizottságaiban a vezetési feladatokat. Ezek az eredmények a vezetők elkötelezettsége, Hervainé Szabó Gyöngyvért, Stephanides Éva, Szabó Péter társadalmi felelősségi szerepvállalása nélkül nem valósultak volna meg.

A KJF/KJE kutatásaiban megerősödött egy új pedagógia, innovációs erővé vált a többi képzés esetében a nyelvpedagógia. A neveléstudomány új területeivel, a nevelés mint művelődéstörténet, az alternatív nevelés, a minőségfejlesztés és minőségközpontú oktatás úttörő szerepet töltek be. A KJF/KJE kutatói számot vetettek a marxista filozófia örökségével, úttörői voltak a globalizáció és lokalizáció, a helyi önkormányzatiság, a regionalizmus és makroregionalizmus kutatásainak. A

gazdálkodás és turizmus esetében elindultak a használatközpontú kutatás fejlesztésén, és kutatóinak kiemelt szerepe volt a turizmuszakma professzionalizálódásában és tudományterületté emelésében. A KJF/KJE oktatóinak szerepe nem elhanyagolható a nyilvános történetírás, az alternatív kutató műhelyek fejlesztésében. Az elmúlt harminc év önálló szakaszt képezett a KJF/KJE történetében, a VEAB-háttér lehetőséget teremtett a tudományos szakmai közéletbe való betöréshez.

A KJF/KJE eredményesen kutatta a társadalmi átmenet, a neoliberális világrend kialakulása folyamatait. 2014-16-ban megkezdte a stakeholder-kapitalizmus mint új korszak kutatását a jól-lét- és versenyképesség-kutatásokkal. Ebbe az irányba hatottak a KJE felelősségteljes turizmuskutatásai, a minőségpolitika mint globális kormányzási eszköz kutatásai a 2010-es években.

Megállapíthatjuk tehát, hogy harminc év alatt ebben a különleges tevékenységi körben egy új felsőoktatási intézmény és egy akadémiai szervezet hatékonyan tud egymás segítségére lenni.

Napjainkban a fentebb taglalt tevékenységek mellett egyre fontosabb a tudomány „társadalmasítása”, az áltudomány elleni fellépés. Ebben az új feladatrendszerben az egyetem mellett kiemelten fontos a régió önkormányzataival, civil szervezeteivel kialakított aktív munkakapcsolat. A VEAB régióban elsőként Gelencsér András akadémikus (a szervezet jelenlegi elnöke) Ajkán, míg Szabó Péter rektor emeritus (a szervezet jelenlegi alelnöke) Mórton indított a városok támogatásával, magas szintű tudományos ismeretterjesztő programokat. A helyi közösségek a szervezők számára is meglepő érdeklődést mutatnak a minőségi előadók által bemutatott témákra. Az online térben is számos új, népszerű hasonló program indult az elmúlt évben.

A civil szervezetekkel való aktív kapcsolatra kiemelhető a Soproni Tudós Társasággal és a székesfehérvári Tarsoly Egyesülettel kialakult együttműködés.

Ez a komplex társadalmi hatását tekintve kiemelt jelentőségű munka, amit az MTA regionális szervezetei végeznek a területükön működő egyetemekkel szoros együttműködésben megfelel az MTA 200 éves küldetésének, de egyre korszerűbb és vonzó formában, kilépve az „elefántcsont toronyból” betöltheti a következő években is a tudomány világa és közvélemény között meglévő szakadék áthidalásának küldetését, hogy a tudás alapú társadalom ne csak illúzió maradjon.

Felhasznált irodalom:

- Boswell, C., & Smith, K. (2017). Rethinking policy (impact): Four models of research-policy relations. *Humanities and Social Sciences Communications*. <https://doi.org/10.1057/s41599-017-0042-z>
- Glatz, F. (1999). *Akadémia és tudománypolitika Kelet-Európában 1918–1999* [Konferencia-előadás]. Porosz Akadémia 350. évfordulója, Berlin.
- Guzzetti, L. (1995). *A brief history of European Union research policy*. European Commission, Directorate-General XII: Science, Research, Development, Brussels.
- Koncz, J. (1969). *A politika és tudomány kapcsolata* [Nyári egyetemi előadás]. Kézirat, jelzet nélkül.

- Rechnitzer, J. (1996). A regionális tudomány helyzete. *Tér és Társadalom*, 10(3), 1–15.
<https://doi.org/10.17649/TET.10.2-3.360>
- Tóth, I. J. (2008). *A neveléstudomány tudományos aktivitásának felmérése empirikus eszközökkel*. WARGO Közgazdasági Elemző és Piackutató Intézet, Budapesti Corvinus Egyetem.

[1] <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=institutes&mode=browse&sel=20546>